

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Zbigniew Puskarski

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie R. M.

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 20 listopada 2023 r.,

kasacji obrońcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 16 lutego 2023 r., sygn. akt II AKa 141/22

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 15 lutego 2022 r., sygn. akt II K 127/20,

I. Na podstawie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu wobec R. M., a na podstawie art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. także wobec K. K. i sprawę obu oskarżonych przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Radomiu;

II. Zarządza zwrócenie oskarżonemu R. M. uiszczonej opłaty od kasacji w kwocie 750 (siedemset pięćdziesiąt) zł.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2022 r., w sprawie o sygn. akt II K 127/20, Sąd Okręgowy w Radomiu skazał K. K. oraz R. M. za popełnienie czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 2 k.k. w zw. z art. 157 § 1 k.k. i w zw. z art. 11 § 2 k.k. na kary: K. K. dwa lata pozbawienia wolności, zaś R. M. dwa lata i sześć miesięcy pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez prokuratora oraz obrońców obu oskarżonych, Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 16 lutego 2023 r., w sprawie o sygn. akt II Aka 141/22, zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego R. M.. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił mu rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 280 § 2 k.k. (zarzut I), a także rażące naruszenie przepisów prawa procesowego (zarzut w pkt II). W konkluzji domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie.

W pisemnym stanowisku co do kasacji prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja podlegała uwzględnieniu na posiedzeniu z uwagi na stwierdzenie z urzędu, poza zarzutami kasacji (art. 536 k.p.k.), uchybienia mieszczącego się w katalogu wskazanym w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. i to także wobec skazanego K. K., który nie wywiódł kasacji (art. 435 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k.). Uchybienie, które zostało dostrzeżone z urzędu miało miejsce przed sądem pierwszej instancji, a sąd odwoławczy w tym zakresie nie dokonał należytej kontroli. Wprawdzie w uzasadnieniu wyroku stwierdzono, że takiej kontroli dokonano (k. 658 akt sprawy), ale twierdzenie to, jak zostanie wykazane poniżej, jest nieprawdziwe. Zgodnie z treścią art. 80 k.p.k. oskarżony musi mieć obrońcę w postępowaniu przed sądem okręgowym, jeżeli zarzucono mu zbrodnię. Taką postać czynu miało zachowanie opisane w akcie oskarżenia wobec obu oskarżonych. Wówczas udział obrońcy w rozprawie głównej jest obowiązkowy (art. 80 zd. drugie k.p.k.). Rozprawę rozpoczyna wywołanie sprawy (art. 381 k.p.k.), a kończy wydanie wyroku (art. 418 k.p.k. – por. np. wyroki SN: z dnia 10 października 2001 r., II KKN 581/98, OSNKW 2002, z. 3–4,

poz. 22; z dnia 14 grudnia 2001 r., II KKN 283/01; postanowienie SN z dnia 27 lutego 2007 r., I KZP 38/06, OSNKW 2007, z. 3, poz. 23). Formalnie rozprawy nie kończy zamknięcie przewodu sądowego ani udzielenie głosu stronom (art. 406 § 1 k.p.k.), albowiem ogłoszenie wyroku odbywa się w trakcie rozprawy głównej (art. 411 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 418a k.p.k. a contrario). obrońca nie może jednak, co oczywiste, brać udziału w fazie wyrokowania, a zatem ostatnim momentem rozprawy, w której może brać udział w rozprawie w rozumieniu art. 80 k.p.k. jest chwila, w której sąd ogłasza, że udaje się na naradę nad wyrokiem (por. J. Matras w: K. Dudka [red.], *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 1027 i wskazane tam orzeczenia SN). Bezsprzecznie ujawnienie dowodów w trakcie rozprawy jak i końcowe głosy stron odbywają się jeszcze w trakcie rozprawy, a zatem na tym etapie postępowania obrońca musi być obecny w warunkach wskazanych w art. 80 k.p.k. Jedyny wyjątek przewidziano w sytuacji, w której obrońca oskarżonego zabrał już głos w mowie końcowej, a następnie nie stawiał się na kolejnym terminie rozprawy, na której głos zabierali wyłącznie obrońcy innych oskarżonych i nie replikował (na niekorzyść oskarżonych) prokurator (por. wyrok SN z dnia 11 kwietnia 2017 r., V KK 343/16). Odnosząc te rozważania do okoliczności niniejszej sprawy trzeba wskazać, że w trakcie rozprawy w dniu 26 stycznia 2022 r. doszło do wznowienia przewodu sądowego i odroczenia rozprawy na kolejny termin (k. 490v). Na kolejnym terminie w dniu 15 lutego 2022 r. nie stawiał się obrońca obu oskarżonych (k. 493-493v), a sąd prowadził rozprawę w dalszym ciągu, po czym ujawniono dokumenty i protokoły w trybie z art. 405 § 2 k.p.k., zamknięto przewód sądowy i udzielono głosu stronom zgodnie z treścią art. 406 k.p.k. Stanowisko końcowe zajął tylko prokurator oraz obecny wówczas na sali R. M., a zatem w tej części rozprawy nie brał udziału obrońca obu oskarżonych, choć jego obecność – co już wykazano powyżej – była obligatoryjna. Nie ma żadnego znaczenia to, że obrońca obu oskarżonych stanowisko końcowe przedstawił na terminie rozprawy w dniu 12 stycznia 2022 r. (k. 488), albowiem po terminie tej rozprawy doszło do wznowienia przewodu sądowego i prowadzenia rozprawy w dalszym ciągu (rozprawa trwała więc dalej), a w trakcie kolejnego terminu rozprawy ujawniono stosowne dowody, zamknięto przewód sądowy oraz udzielono głosu prokuratorowi.

Z tego powodu konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Radomiu. Ponownie procedując sąd ten winien czynić to zgodnie z treścią art. 80 k.p.k.

(r.g.)

[ms]